

به نام خدا

بررسی آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها

بر واحدهای تولیدی بخش کشاورزی

محمد خالدي

تاریخ انتشار:

آبان ماه ۱۳۹۳

فهرست برگه

بررسی آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای تولیدی بخش کشاورزی / تهیه‌کننده: محمد خالدی. - تهران: وزارت جهاد کشاورزی، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۳۹۳.
۲۱ ص.: جدول، نمودار.
نوع سند: گزارش ادواری
نمایه‌ها:
اقتصاد/ ایران / کشاورزی / فرآورده‌های حیوانی / فرآورده‌های زراعی / سیاست‌ها / یارانه.

مشخصات:

عنوان: بررسی آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای تولیدی بخش کشاورزی
تهیه‌کننده: دکتر محمد خالدی
ناظر علمی: دکتر سیدحسن کاظمی
ویراستار علمی: دکتر مجتبی پالوج
ناشر: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی - مدیریت خدمات پژوهشی
سال / شماره انتشار: ۲۳-۹۳-RP
قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال
نشانی: خیابان کریمخان زند - انتهای آبان جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ - ۸۸۸۹۲۳۹۶ مستقیم
نمبر: ۸۸۸۹۶۶۶۰ - ۸۸۸۹۲۴۰۱

<http://www.agri-peri.ir>

E.mail: aperi@agri-peri.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
خلاصه مدیریتی.....	ج
۱- مقدمه.....	۱
۲- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای تولیدی.....	۲
۲-۱- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای مرغاری گوشتی.....	۳
۲-۲- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای مرغاری تخمگذار.....	۵
۲-۳- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای گاوداری گوشتی.....	۷
۲-۴- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای گاوداری شیری.....	۹
۲-۵- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای آبی پروری.....	۱۲
۲-۶- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای گلخانه.....	۱۴
۳) جمع بندی نتایج.....	۱۶

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای مرغاری گوشتی نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۴
جدول ۲: تغییر متغیرهای عمده تولید در واحدهای مرغاری تخمگذار نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۶
جدول ۳: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای گاوداری گوشتی نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۸
جدول ۴: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای گاوداری شیری نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۱۱
جدول ۵: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای آبی پروری نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۱۳
جدول ۶: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای گلخانه ای نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۱۵
جدول ۷: مقایسه افزایش در متغیرها بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها.....	۱۷

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای مرغداری گوشتی بعد از هدفمندکردن یارانه ها.....	۵
نمودار ۲: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای مرغداری تخمگذار بعد از هدفمندکردن یارانه ها.....	۷
نمودار ۳: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای گاوداری گوشتی بعد از هدفمندکردن یارانه ها.....	۹
نمودار ۴: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای گاوداری شیری بعد از هدفمندکردن یارانه ها.....	۱۲
نمودار ۵: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای آبی پروری بعد از هدفمندکردن یارانه ها.....	۱۴
نمودار ۶: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای گلخانه بعد از هدفمندکردن یارانه ها.....	۱۶
نمودار ۷: مقایسه درصد افزایش هزینه حاملهای انرژی بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمندکردن...۱۷	۱۷
نمودار ۸: مقایسه درصد افزایش هزینه گاز مصرفی بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن.....	۱۸
نمودار ۹: مقایسه درصد افزایش هزینه نیروی کار بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن.....	۱۸
نمودار ۱۰: مقایسه درصد افزایش هزینه جیره غذایی بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن.....	۱۸
نمودار ۱۱: مقایسه درصد افزایش قیمت محصول بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن.....	۱۹
نمودار ۱۲: مقایسه درصد افزایش هزینه کل بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن.....	۱۹
نمودار ۱۳: مقایسه درصد افزایش درآمد کل بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن.....	۱۹

خلاصه مدیریتی

قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با رویکرد اصلی اصلاح یارانه حامل‌های انرژی در سال ۱۳۸۸ به تصویب رسید و برای اجرا به دولت ابلاغ شد. بر اساس این قانون، قرار شد قیمت حامل‌های انرژی در یک دوره پنج‌ساله تعدیل شده و به تدریج یارانه آنها حذف شود. بر اساس این قانون دولت مکلف گردید ۳۰ درصد خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجرای موارد مختلف از جمله بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی، حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و صنعتی و غیره هزینه کند. با توجه به گذشت چند سال از اجرای این قانون، نیاز بود اثرات اجرای آن بر بخش‌های مختلف کشاورزی مورد ارزیابی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد. لذا، با هدف «بررسی و ارزیابی اثرات اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش کشاورزی» با تاکید بر واحدهای تولیدی دام، آبیان و گلخانه، تحقیقی انجام شد. برای این منظور، اطلاعات لازم از ۲۵۵ واحد تولیدی شامل مرغداری گوشتی (۴۰ واحد)، مرغداری تخمگذار (۴۰ واحد)، گاوداری گوشتی (۳۹ واحد)، گاوداری شیری (۴۶ واحد)، پرورش ماهی (۴۰ واحد) و گلخانه (۵۰ واحد) در استان تهران جمع‌آوری گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری انجام شد و آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها از ابعاد مختلف مانند تغییرات قیمت محصول، تغییرات مصرف نهاده‌ها، میزان و هزینه تولید، تغییرات فناوری و درآمد مورد بررسی قرار گرفت^۱. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که:

- هزینه حامل‌های انرژی در واحدهای تولیدی مورد مطالعه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها افزایش قابل توجهی (۳ تا ۸ برابر) داشته است. این افزایش منجر به کاهش ۵ تا ۱۳ درصدی در مصرف حامل‌های انرژی شده است.
- آثار سایر عوامل از قبیل تحریم‌ها، افزایش نرخ ارز و تغییر سیاست‌های دولتی به صورت افزایش همزمان در هزینه‌ی تامین سایر نهاده‌ها و عوامل تولیدی (از جمله مواد غذایی، نیروی کار، هزینه دارو، هزینه دان) نمایان شده است. این افزایش تاثیر مستقیمی بر افزایش هزینه تولید داشته است.
- با وجود افزایش قیمت محصول (۴۲ تا ۱۷۶ درصد) و درآمد واحد تولیدی (۱۸ تا ۱۶۴ درصد)، به دلیل افزایش بیشتر هزینه‌ها (۹۴ تا ۳۰۴ درصد)، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، سود واحد تولیدی برای اکثر واحدها کاهش یافته است. به بیان دیگر، دولت با سرکوب قیمت محصولات کشاورزی از افزایش متناسب قیمت محصولات نسبت به نهاده‌ها و هزینه تولید جلوگیری نموده است.
- اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تغییر محسوسی در فناوری ایجاد نکرد لیکن رویکردهای علمی در مدیریت واحدهای تولیدی را تا حدودی بهتر کرده است.

۱. شاخص‌های تولید و هزینه بین سال‌های ۱۳۸۸ (قبل از هدفمند کردن یارانه‌ها) و ۱۳۹۲ (بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها) مقایسه شده است.

۱- مقدمه

هرچند برنامه هدفمند کردن یارانه‌ها در برنامه پنج‌ساله سوم (ماده ۴۶ اصلاحی قانون برنامه‌ی سوم) گنجانده شد، ولی توجه اجرایی به آن در برنامه پنج ساله چهارم و از سال ۱۳۸۸ آغاز شد. به گونه‌ای که لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها در سال ۱۳۸۸ تقدیم مجلس شورای اسلامی شد و با رویکرد اصلی اصلاح یارانه حامل های انرژی با تصویب در جلسه علنی مورخ ۸۸/۱۰/۱۵ و تایید شورای نگهبان به دولت ابلاغ گردید.

در ماده ۱ قانون آمده است که قیمت فروش داخلی بنزین، نفت‌گاز، نفت‌کوره، نفت سفید و گازمایع و سایر مشتقات نفت، با لحاظ کیفیت حامل‌ها و با احتساب هزینه‌های مترتب (شامل حمل‌ونقل، توزیع، مالیات و عوارض قانونی) به تدریج تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران کمتر از نود درصد (۹۰ درصد) قیمت تحویل روی کشتی (فوب) در خلیج فارس نباشد. به عبارت دیگر قرار شد قیمت این بخش از حامل‌های انرژی در یک دوره پنج‌ساله تعدیل شده و به تدریج یارانه آنها حذف شود. در همین ماده در رابطه با تعدیل قیمت برق نیز پیش‌بینی شد که میانگین قیمت فروش داخلی برق به گونه‌ای تعیین شود که به تدریج تا پایان برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه معادل قیمت تمام‌شده آن باشد. از منظر بازتوزیع منابع حاصل از اجزای قانون، مقرر شد که ۵۰ درصد از منابع حاصل به شیوه‌های مختلف به دست گروه‌های هدف برسد، ۳۰ درصد آن صرف حمایت از بخش‌های تولید صنعتی و کشاورزی و سازمان‌هایی که در این طرح ممکن است زیان ببینند، شده و ۲۰ درصد نیز به منظور جبران آثار آن بر اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هزینه شود. طبق ماده ۹، دولت مکلف گردید سی درصد (۳۰ درصد) خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض یا یارانه سود تسهیلات و یا وجوه اداره شده برای اجرای موارد مختلف از جمله بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی، حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و صنعتی، حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی و... هزینه کند.

پس از ابلاغ قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، برای اجرایی کردن آن ۸ بسته تکمیلی از سوی کارگروه تحولات اقتصادی تدوین شد که بسته سیاستی کشاورزی توسط وزارت جهاد کشاورزی تهیه و تدوین گردید. از ابتدای اجرای قانون و به منظور تخصیص منابع آزاد شده به بخش تولیدی و تعدیل آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر تولیدات بخش کشاورزی، پروژه‌های مختلفی تدوین و ارائه گردید؛ که اهم آنها عبارتند از:

- بهینه سازی مصرف سوخت در واحدهای مرغداری با هدف بهبود مصرف سوخت در واحدهای مرغداری به منظور تغییر دستگاه‌های گرمایشی واتوماسیون تهویه، بهبود راندمان تولید در واحدهای مرغداری و کاهش هزینه های تولید؛

- بهینه‌سازی مصرف سوخت در واحدهای گاو‌داری هدف بهبود مصرف سوخت در واحدهای گاو‌داری از طریق تغییر دستگاه‌های گرمایشی و سوخت‌رسانی، بهبود راندمان تولید در واحدها و کاهش هزینه‌های تولید؛
 - اجرای سیستم حرارتی گلخانه‌ها و پرورش قارچ خوراکی با هدف انجام اصلاحات لازم در پوشش سازه‌ها و سیستم گرمایش و سرمایش گلخانه و نوسازی دیگ‌های بخار.
- با توجه به اینکه چند سال از اجرای این قانون می‌گذرد نیاز بود اثرات اجرای این قانون بر بخش‌های مختلف کشاورزی مورد ارزیابی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد. لذا، تحقیقی با هدف «بررسی و ارزیابی اثرات اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش کشاورزی» انجام گردید. در این راستا، آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها از ابعاد مختلف مانند تغییرات قیمت محصول، تغییرات مصرف نهاده‌ها، میزان و هزینه تولید، تغییرات فناوری و درآمد مورد بررسی قرار گرفت. مسائل و چالش‌های اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در واحدهای تولیدی و پیشنهادات نیز برای بهبود و اصلاح روندهای موجود توسط تولیدکنندگان ارایه شده است.

۲- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای تولیدی

در این بخش نتایج تحلیل و مقایسه اثرات اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها قبل و بعد از اجرای قانون برای واحدهای تولیدی ارایه شده است. آثار هدفمند کردن یارانه‌ها، به صورت مقایسه شاخص‌های عمده اقتصادی قبل و بعد از هدفمند کردن، تغییر فناوری و تغییر رویکرد در روش‌های علمی مدیریت خلاصه شده است. داده‌های مورد استفاده در این تحقیق، مربوط به دو مقطع زمانی قبل و بعد از هدفمندی یارانه‌ها می‌باشد. نمونه آماری مطالعه به صورت تصادفی برای هر یک از واحدهای مرغداری گوشتی، مرغداری تخم‌گذار، گاو‌داری گوشتی، گاو‌داری شیری، گلخانه‌ها و واحدهای آبی‌پروری (در مجموع ۲۵۰ واحد) در استان تهران جمع‌آوری شد.

در ادامه آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای تولیدی مرغداری گوشتی و تخم‌گذار، گاو‌داری گوشتی و شیری، گلخانه و آبی‌پروری به طور خلاصه ارایه شده است.^۱

۱. از آنجایی که هدف اصلی این تحقیق بررسی تغییرات شاخص‌های هزینه و درآمد واحدهای تولیدی پس از هدفمندی است، لذا لازم است در بررسی و تفسیر نتایج به جای مقادیر مطلق متغیرها تغییرات آنها مورد توجه قرار گیرد.

۲-۱- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای مرغداری گوشتی

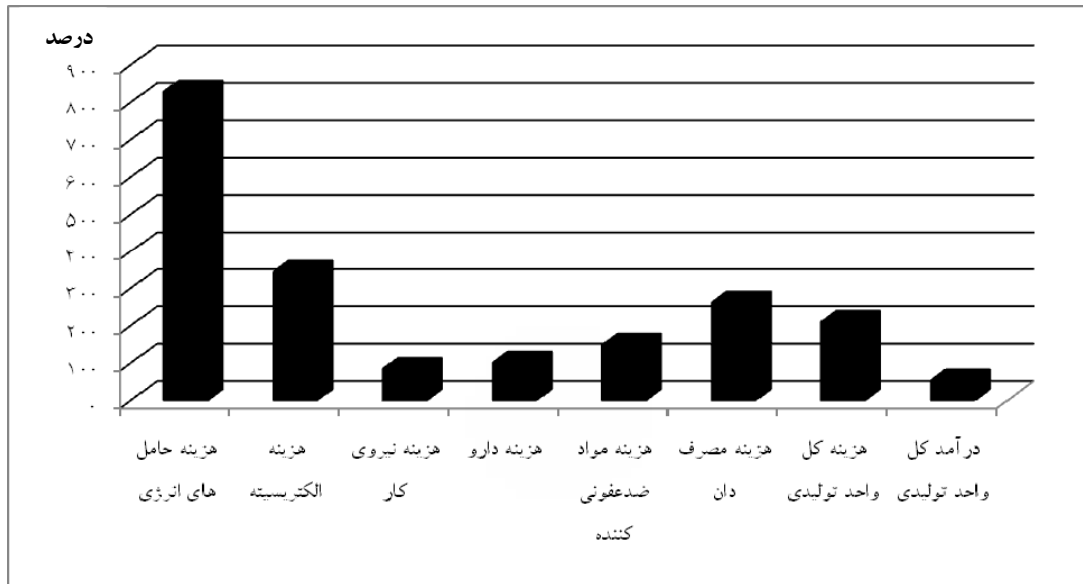
در جدول شماره ۱، میانگین شاخص‌های عمده تولید واحدهای مرغداری گوشتی قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها و درصد افزایش هزینه‌ها بعد از اجرای قانون ملاحظه می‌شود. برای مقایسه بهتر، درصد افزایش شاخص‌های عمده تولید و هزینه واحدهای مرغداری گوشتی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها در نمودار ۱ مشاهده می‌شود. نتایج اطلاعات را می‌توان به صورت زیر ارایه کرد:

- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحد تولیدی مرغداری گوشتی قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها بیش از ۸ برابر شده است. بعلاوه، هزینه برق مصرفی در واحد مرغداری گوشتی بیش از سه برابر شده است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی منجر به کاهش بسیار اندکی در مصرف حامل‌های اصلی انرژی شده است. این کاهش برای گازوئیل حدود ۷ درصد برآورد شده است. نتایج مطالعه نشان داد که تولیدکنندگان مرغ گوشتی تاحدوی گاز را جایگزین سایر حامل‌های انرژی کرده‌اند. بعلاوه، هزینه نیروی کار نیز طی این مدت ۸۴ درصد افزایش داشته و منجر به کاهش تعداد نیروی کار در واحد مرغداری گوشتی (اشتغال) به میزان ۷ درصد شده است.
- به نظر تولیدکنندگان واحدهای مرغداری گوشتی حدود ۶۵ درصد از تغییرات هزینه‌های تولید ناشی از عواملی از قبیل تحریم‌ها، افزایش نرخ ارز و تغییر سیاست‌های دولتی بوده است. بر اساس نتایج به دست آمده، هزینه سایر عوامل و نهاده‌ها (از جمله نیروی کار، هزینه دارو، هزینه دان) افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه مصرف دان، مصرف دارو و مواد ضد عفونی کننده به ترتیب ۲۶۱، ۱۰۰ و ۱۴۸ درصد اضافه شده است.
- نتایج به دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحد مرغداری گوشتی نشان می‌دهد که این واحدها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با ۵۳ درصد درآمد آنها اضافه شده (که عمدتاً ناشی از افزایش ۵۶ درصد قیمت گوشت مرغ بوده است). لیکن، به طور همزمان هزینه‌ها طی این مدت ۲۱۰ درصد رشد داشته است. از آنجایی که درصد افزایش هزینه‌ها بیشتر از درصد افزایش درآمد بوده، نهایتاً سود واحد تولیدی کاهش یافته است.

جدول ۱: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای مرغداری گوشتی نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

تغییر (درصد)	مقدار متوسط متغیر		واحد	متغیرها
	پس از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۹۲)	قبل از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۸۸)		
۸۲۸	۲۰۳۰۰۰۰۰۰	۲۱۸۶۷۰۵۳	ریال	هزینه حامل‌های انرژی
۱۷۵۹	۱۲۹۰۰۰۰۰۰	۶۹۴۰۰۵۹	ریال	هزینه گاز مصرفی
۳۲۹	۱۶۷۴۹۵	۳۹۰۳۸	مترمکعب	مقدار گاز مصرفی
۵۵۵	۵۲۱۵۰۰۰۰	۷۹۶۱۰۰۰	ریال	هزینه حامل‌های انرژی مایع
-۶	۲۸۴۷۵	۳۰۲۰۰	لیتر	مقدار حامل‌های انرژی مایع
-۷	۲۵۳۳۳	۲۷۱۵۴	لیتر	مقدار گازوئیل مصرفی
۳۴۴	۳۴۰۲۲۵۰۰	۷۶۶۰۰۰۰	ریال	هزینه الکتریسیته
۸۴	۴۳۱۹۰۰۰۰	۲۳۴۹۰۰۰۰	ریال	هزینه نیروی کار
-۷	۴/۵	۴/۸	نفر	تعداد نیروی کار
۱۰۰	۶۸۶۵۰۵۰۰	۳۴۳۲۵۲۵۰	ریال	هزینه دارو
۱۴۸	۳۲۳۷۰۰۰۰	۱۳۰۴۰۰۰۰	ریال	هزینه مواد ضد عفونی کننده
۲۶۱	۴۶۰۲۰۰۰۰۰	۱۲۷۴۰۰۰۰۰	ریال	هزینه مصرف دان
۵	۲۷۳۷۹	۲۶۱۰۴	کیلوگرم	مقدار مصرف دان
۵۶	۵۲۷۰۰	۳۳۸۰۰	ریال بر کیلوگرم	قیمت گوشت
۲۱۰	۳۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۱۳۰۰۰۰۰۰	ریال	هزینه کل واحد تولیدی
۵۳	۴۲۳۰۰۰۰۰۰	۲۷۷۰۰۰۰۰۰	ریال	درآمد کل واحد تولیدی*

* متوسط درآمد واحد تولیدی بر اساس میانگین درآمد نمونه‌ها (واحدهای تولیدی) محاسبه شده و لزوماً برابر حاصل ضرب متوسط درآمد در متوسط قیمت نیست. این نتیجه برای محاسبات انجام گرفته در سایر جداول نیز صادق است.



نمودار ۱: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای مرغداری گوشتی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

۲-۲- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای مرغداری تخمگذار

در جدول شماره ۲، میانگین شاخص‌های عمده تولید واحدهای مرغداری تخمگذار قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها و درصد افزایش هزینه‌ها بعد از اجرای قانون ملاحظه می‌شود. برای مقایسه بهتر، درصد افزایش شاخص‌های عمده تولید و هزینه واحدهای مرغداری تخمگذار بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها در نمودار ۲ مشاهده می‌شود. نتایج اطلاعات را می‌توان به صورت زیر ارایه کرد:

- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحد تولیدی مرغداری تخمگذار قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع، هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها بیش از ۷ برابر شده است. بعلاوه، هزینه گاز مصرفی در واحد مرغداری تخمگذار بیش از ۱۰ برابر شده است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی منجر به کاهش بسیار اندکی در مصرف حامل‌های اصلی انرژی شده است. این کاهش برای گازوئیل حدود ۵ درصد برآورد شده است. نتایج مطالعه نشان داد تولیدکنندگان مرغ تخمگذار تاحدوی گاز را جایگزین سایر حامل‌های انرژی کرده‌اند. بعلاوه، هزینه نیروی کار نیز طی این مدت حدود دو برابر شده است که این افزایش هزینه منجر به کاهش تعداد نیروی کار یا شاغلین واحد مرغداری تخمگذار به میزان ۱۱ درصد شده است.
- به نظر تولیدکنندگان واحدهای مرغداری تخمگذار حدود ۶۰ درصد از تغییرات هزینه تولید ناشی از سایر عوامل تأثیرگذار بر هزینه‌ها بوده است. بر اساس نتایج بدست آمده، هزینه سایر نهاده‌ها (از جمله نیروی کار، هزینه دارو، هزینه دان) افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که پس از

اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه مصرف دارو و مواد ضدعفونی‌کننده به ترتیب ۱۶۲ و ۱۵۰ درصد اضافه شده است.

- نتایج به دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحد مرغداری تخمگذار نشان می‌دهد که این واحدها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با افزایش ۱۳ درصد در درآمد مواجه بوده‌اند (که عمدتاً ناشی از افزایش ۱۷۶ درصد قیمت تخم مرغ بوده است). لیکن، به طور همزمان هزینه‌ها طی این مدت ۱۹۷ درصد رشد داشته است. در مجموع، محاسبات نشان می‌دهد که سود برای واحدهای تولیدی مرغداری تخم‌گذار افزایش یافته است.

جدول ۲: تغییر متغیرهای عمده تولید در واحدهای مرغداری تخمگذار نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

تغییر (درصد)	مقدار متوسط متغیر		واحد	متغیرها
	پس از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۹۲)	قبل از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۸۸)		
۷۷۵	۳۷۹۰۰۰۰۰۰	۴۳۳۰۶۰۰۰	ریال	هزینه حامل‌های انرژی مایع
۱۳۰۵	۲۰۵۱۰۰۰۰	۱۴۶۰۰۰۰	ریال	هزینه گاز مصرفی
۲۲۰	۲۹۱۷۱	۹۱۲۵	لیتر	مقدار گاز مصرفی
۷۷۶	۱۴۴۲	۱۶۵	ریال بر کیلوگرم	قیمت گازوئیل مصرفی
-۵	۲۳۳۸۹۷	۲۴۵۷۴۴	لیتر	مقدار گازوئیل مصرفی
۲۱۴	۶۳۸۰۰۰۰۰۰	۲۰۳۰۰۰۰۰۰	ریال	هزینه کل نیروی کار
-۱۱	۱۶	۱۸	نفر	تعداد نیروی کار
۱۶۲	۲۰۴۰۰۰۰۰۰	۷۷۷۳۲۵۰۰	ریال	هزینه دارو
۱۵۰	۲۴۱۰۰۰۰۰۰	۹۶۳۴۵۰۰۰	ریال	هزینه ضدعفونی‌کننده‌ها
۱۷۶	۴۰۳۹۲	۱۴۶۶۰	ریال بر کیلوگرم	قیمت تخم مرغ
۷۰	۱۹۳۲۰	۱۱۳۳۵	ریال بر کیلوگرم	قیمت گوشت مرغ
۱۲۱	۳۳۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۵۱۳۵۳۸۳۲۰۰	ریال	درآمد حاصل از تخم مرغ
۳۸	۱۸۷۰۰۰۰۰۰۰	۱۳۶۰۰۰۰۰۰۰	ریال	درآمد حاصل از گوشت
۵۶	۴۹۹۰۰۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰۰۰۰	ریال	درآمد حاصل از کود
۱۹۷	۱۹۷۴۶۱۶۰۸۷۵	۶۶۵۹۶۱۶۲۵۰	ریال	هزینه کل
۱۱۳	۳۵۸۶۰۸۴۳۶۶۸	۱۶۸۱۲۱۸۸۶۶۹	ریال	درآمد کل



نمودار ۲: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای مرغداری تخمگذار بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

۲-۳- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای گاوداری گوشتی

در جدول شماره ۳، میانگین شاخص‌های عمده تولید واحدهای گاوداری گوشتی قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها و درصد افزایش هزینه‌ها بعد از اجرای قانون ملاحظه می‌شود. برای مقایسه بهتر، درصد افزایش برخی از شاخص‌های عمده تولید و هزینه واحدهای گاوداری گوشتی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها در نمودار ۳ مشاهده می‌شود. نتایج اطلاعات را می‌توان به صورت زیر ارایه کرد:

- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحد تولیدی گاوداری گوشتی قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها حدود $\frac{3}{5}$ برابر شده است. بعلاوه، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه برق، گاز و گازوییل مصرفی در واحد گاوداری گوشتی به ترتیب ۱۱۰، ۷۷۰ و ۵۹۰ درصد افزایش یافته است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی منجر به کاهش بسیار اندکی در مصرف حامل‌های اصلی انرژی شده است. این کاهش برای حامل‌های انرژی حدود ۷ درصد برآورد شده است.

- از نظر تولیدکنندگان واحدهای گاوداری گوشتی حدود ۶۰ درصد از تغییرات هزینه‌های تولید ناشی از سایر عوامل تاثیرگذار بر هزینه‌ها (از جمله تحریم‌ها، تغییرات نرخ ارز و نوسانات اقتصادی) بوده است. بر اساس نتایج بدست آمده، هزینه عوامل و نهاده‌ها (از جمله نیروی کار، هزینه دارو، هزینه دان) افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه

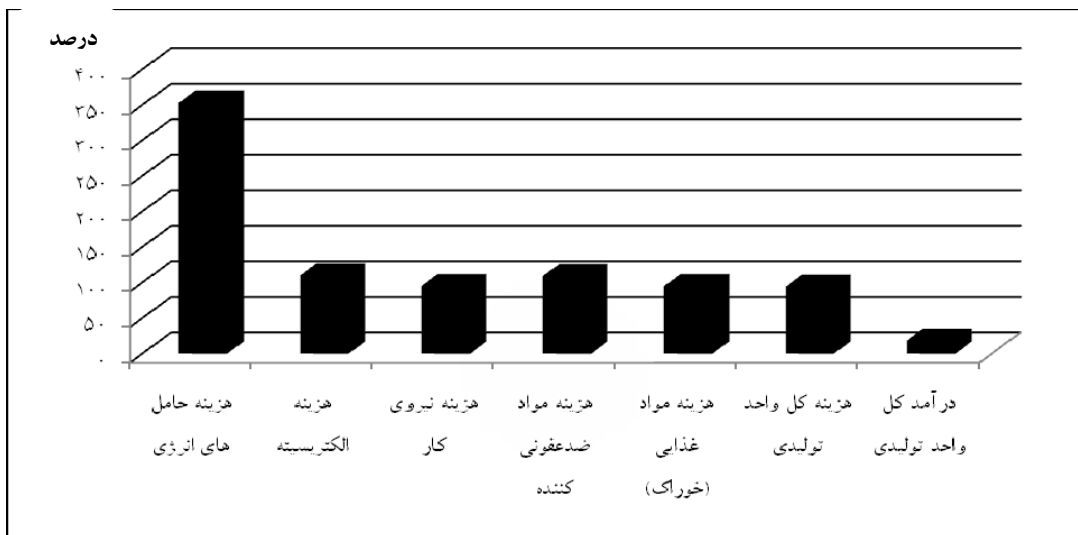
مواد خوراکی ۹۵ درصد اضافه شده است.

- نتایج مطالعه نشان داد که هزینه نیروی کار پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها ۹۵ درصد افزایش داشته است که منجر به کاهش تعداد نیروی کار در واحد گاو‌داری گوشتی (اشتغال) به میزان ۵ درصد شده است.

جدول ۳: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای گاو‌داری گوشتی نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

تغییر (درصد)	مقدار متوسط متغیر		واحد	متغیرها
	پس از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۹۲)	قبل از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۸۸)		
۳۵۳	۷۱۸۱۸۴۵۶	۱۵۸۶۷۰۰۳	ریال	هزینه حامل‌های انرژی
۴۷۲	۵۱۵۴۲۷۶۳	۹۰۱۴۶۷۱	ریال	هزینه حامل‌های انرژی مایع
-۱۱	۳۳۰۶۸	۳۷۲۸۹	لیتر	مقدار حامل‌های انرژی مایع
۷۷۳	۱۲۱۶۲۰۸۱	۱۳۹۳۲۴۲	ریال	هزینه گاز مصرفی
۵۹۰	۳۶۸۰۸۳۳۳	۵۳۳۴۸۰۸	ریال	هزینه گازوئیل مصرفی
-۱۱	۳۰۴۵۹	۳۴۲۸۴	لیتر	مقدار گازوئیل مصرفی
۱۱۰	۱۴۴۶۵۷۸۹	۶۸۸۵۵۲۶	کیلووات ساعت	هزینه الکتریسیته
۹۵	۶۳۶۳۵۱۲۸	۳۲۶۴۴۱۶۷	ریال	هزینه نیروی کار
-۵	۵/۷۷	۶/۰۸	نفر	مقدار نیروی کار
۱۰۹	۲۷۲۱۶۲۸۲	۱۳۰۱۲۳۷۲	ریال	هزینه ضد عفونی کننده ها
۹۵	۴۳۰۰۰۰۰۰۰	۲۲۱۰۰۰۰۰۰	ریال	هزینه خوراک
-۵۷	۱۴۹۱۶۰	۳۴۳۸۳۶	کیلوگرم	مقدار جو مصرفی
-۳۸	۱۳۳۲۹	۲۱۴۶۷	کیلوگرم	مقدار مصرفی مکمل‌ها
۴۲	۱۳۶۹۲۳	۹۶۷۰۰	ریال	قیمت گوشت
۱۸	۸۲۵۰۰۰۰۰۰	۷۰۲۰۰۰۰۰۰	ریال	درآمد ناشی از فروش گوشت
۵۶۰	۳۴۰۰۶۴۱	۵۱۵۱۲۸	ریال	درآمد ناشی از فروش کود
۹۴	۴۷۸۰۰۰۰۰۰	۲۴۷۰۰۰۰۰۰	ریال	هزینه کل واحد تولیدی
۱۸	۸۲۵۰۰۰۰۰۰	۷۰۲۰۰۰۰۰۰	ریال	درآمد کل واحد تولیدی

- نکته مهم و قابل توجه در واحدهای گاو‌داری گوشتی کاهش مصرف مواد خوراکی و مکمل‌ها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بوده است. به گونه‌ای که پس از اجرای قانون، مصرف جو، ذرت، سبوس، یونجه، نمک و مکمل‌ها به ترتیب ۵۷، ۶۶، ۱، ۲۱، ۲۲ و ۳۸ درصد کاهش داشته است. به نظر می‌رسد، تولیدکنندگان واحدهای گاو‌داری گوشتی به دلیل کمبود نهاده‌ها و یا به دلیل صرفه‌جویی در هزینه‌ها مقدار مصرف مواد خوراکی را کاهش داده‌اند.
- یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها میزان تولید گوشت در واحد گاو‌داری به میزان ۱۶ درصد کاهش یافته است.
- نتایج به دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحد گاو‌داری گوشتی نشان می‌دهد که این واحدها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با افزایش ۱۸ درصدی در درآمد مواجه بوده‌اند. لیکن، به طور همزمان هزینه‌ها طی این مدت ۹۴ درصد رشد داشته است. از آنجایی که درصد افزایش هزینه‌ها بیشتر از درصد افزایش درآمد بوده، نهایتاً سود واحد تولیدی کاهش یافته است.



نمودار ۳: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای گاو‌داری گوشتی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

۴-۲- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای گاو‌داری شیری

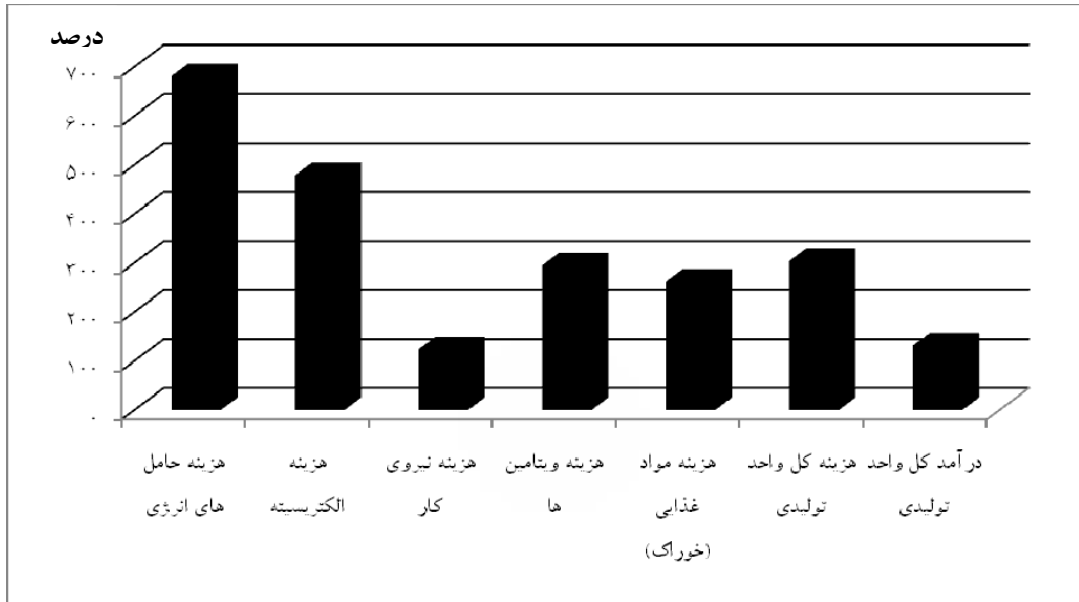
در جدول شماره ۴، میانگین شاخص‌های عمده تولید واحدهای گاو‌داری شیری قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها و درصد افزایش هزینه‌ها بعد از اجرای قانون ملاحظه می‌شود. برای مقایسه بهتر، درصد

افزایش شاخص‌های عمده تولید و هزینه واحدهای گاو‌داری شیری بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها در نمودار ۴ مشاهده می‌شود. نتایج اطلاعات به صورت زیر خلاصه شده است:

- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحد تولیدی گاو‌داری شیری قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع، هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها حدود ۷ برابر شده است. بعلاوه، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه برق، گاز و گازوییل مصرفی در واحد گاو‌داری شیری به ترتیب ۴۷۹، ۱۳۵ و ۱۰۳۹ درصد افزایش یافته است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی منجر به کاهش بسیار اندکی در مصرف این حامل‌ها شده است. این کاهش برای حامل‌های انرژی در حدود ۱۳ درصد است و کاهش گازوییل حدود ۸ درصد برآورد شده است. به نظر می‌رسد رویکرد تولیدکنندگان شیر به سمت استفاده بیشتر از برق و جایگزینی آن تغییر کرده است.
- از نظر تولیدکنندگان واحدهای گاو‌داری شیری حدود ۶۰ درصد از تغییرات هزینه‌های تولید ناشی از سایر عوامل تاثیرگذار بر هزینه‌ها (از جمله تحریم‌ها، تغییرات نرخ ارز و شرایط اقتصادی) بوده است. بر اساس نتایج بدست آمده، هزینه عوامل و نهاده‌ها (از جمله نیروی کار، هزینه دارو، هزینه دان) افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه مواد خوراکی ۲۶۲ درصد اضافه شده است.
- نتایج مطالعه نشان داد که هزینه نیروی کار نیز پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها ۱۲۴ درصد افزایش داشته است. با این حال تعداد نیروی کار در واحد گاو‌داری شیری (اشتغال) کاهش نداشته است.
- یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها میزان تولید گوشت در واحد گاو‌داری به میزان ۲ درصد کاهش یافته است.
- نتایج به دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحد گاو‌داری شیری نشان می‌دهد که این واحدها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با افزایش ۱۳۵ درصدی در درآمد مواجه بوده‌اند. لیکن به طور همزمان هزینه‌ها طی این مدت ۳۰۴ درصد رشد داشته است. بنابراین درصد افزایش هزینه‌ها بیشتر از درصد افزایش درآمد بوده و نهایتاً سود واحد تولیدی کاهش یافته است.

جدول ۴: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای گاو‌داری‌های شیری نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

تغییر (درصد)	مقدار متوسط متغیر		واحد	متغیرها
	پس از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۹۲)	قبل از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۸۸)		
۶۸۱	۹۲۱۱۴۲۸۶	۱۱۷۹۳۶۳۷	ریال	هزینه حامل‌های انرژی
۸۹۸	۶۰۸۲۵۵۶۰	۶۰۹۷۴۹۵	ریال	هزینه حامل‌های انرژی مایع
-۱۳	۲۷۸۱۱	۳۱۸۱۱	لیتر	مقدار حامل‌های انرژی مایع
۱۳۵	۱۱۵۴۹۹۷۸	۴۹۱۸۸۸۹	ریال	هزینه گاز مصرفی
۱۰۳۹	۴۹۵۵۹۱۳۰	۴۳۵۱۵۴۳	ریال	هزینه گازوئیل مصرفی
-۸	۳۰۰۴۶	۳۲۷۷۴	لیتر	مقدار گازوئیل مصرفی
۴۷۹	۳۴۸۷۲۱۴۳	۶۰۲۱۷۸۶	ریال	هزینه الکتریسیته
۱۲۴	۱۳۶۰۰۰۰۰۰	۶۰۶۷۷۷۷۸	ریال	هزینه نیروی کار
۲۶۲	۵۱۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۴۱۰۰۰۰۰۰۰	ریال	هزینه مواد غذایی (خوراک)
۲۹۵	۳۳۶۶۸۱۸۲	۸۵۲۷۲۷۳	ریال	هزینه ویتامین‌ها
-۲	۵۲۱۵۸۰	۵۳۰۴۵۷	کیلوگرم	میزان تولید شیر
۳۸	۱۴۲۸۲	۱۰۳۶۶	کیلوگرم	میزان تولید گوشت
۱۱۴	۱۱۴۹۳	۵۳۸۰	ریال بر کیلوگرم	قیمت شیر
۶۰	۱۰۴۶۸۸	۶۵۶۲۵	ریال بر کیلوگرم	قیمت گوشت
۱۳۵	۵۵۷۳۴۷۵۶۸۱	۲۳۷۲۱۰۱۸۱۸	ریال	درآمد ناشی از فروش شیر
۲۱۵	۲۸۲۲۵۹۰۹۰	۸۹۵۲۲۷۲۷	ریال	درآمد ناشی از فروش گوشت
۳۰۴	۵۰۸۴۸۸۶۰۷۵	۱۲۵۷۷۰۹۹۰۳	ریال	هزینه کل واحد تولیدی
۱۳۲	۶۰۰۴۵۴۴۸۸۳	۲۵۸۴۳۷۴۰۴۷	ریال	درآمد کل واحد تولیدی



نمودار ۴: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای گاوآردی شیری بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

۵-۲- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای آبی‌پروری

در جدول شماره ۵، میانگین شاخص‌های عمده تولید واحدهای آبی‌پروری قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها و درصد افزایش هزینه‌ها بعد از اجرای قانون ملاحظه می‌شود. برای مقایسه بهتر، درصد افزایش شاخص‌های عمده تولید و هزینه واحدهای آبی‌پروری بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها در نمودار ۵ مشاهده می‌شود. نتایج را می‌توان به صورت زیر ارایه کرد:

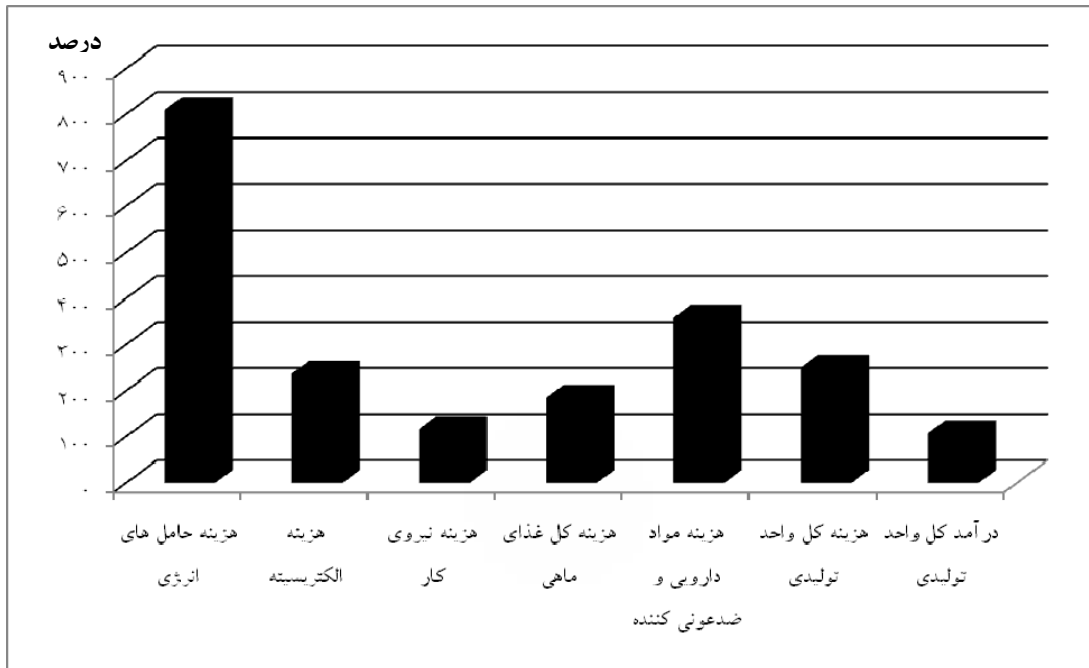
- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحد تولیدی آبی‌پروری قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها حدود ۸ برابر شده است. بعلاوه، هزینه برق مصرفی در واحد آبی‌پروری ۲۳۶ درصد افزایش داشته است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی منجر به کاهش بسیار اندکی در مصرف حامل‌های اصلی انرژی شده است. این کاهش برای گازوئیل حدود ۱ درصد برآورد شده است. بر اساس یافته‌های تحقیق، هزینه نیروی کار نیز طی این مدت ۱۶ درصد افزایش داشته است که منجر به کاهش تعداد نیروی کار در واحد آبی‌پروری (اشتغال) به میزان ۲ درصد شده است.
- از نظر تولیدکنندگان واحدهای آبی‌پروری حدود ۵۰ درصد از تغییرات هزینه‌های تولید ناشی از سایر عوامل تاثیرگذار بر هزینه‌ها (از جمله تحریم‌ها، تغییرات نرخ ارز و شرایط اقتصادی) بوده است. بر اساس نتایج بدست آمده، هزینه سایر نهاده‌ها (از جمله هزینه بچه‌ماهی، هزینه غذای ماهی، هزینه

داروها و مکمل‌ها) افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه تامین بچه ماهی و غذای ماهی به ترتیب ۷۱۹ و ۱۸۵ درصد اضافه شده است. علاوه بر این، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مکمل‌ها و ویتامین و مواد ضد عفونی کننده به ترتیب ۴۳۱ و ۳۵۹ درصد اضافه شده است.

- نتایج به دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحد آبی پروری نشان می‌دهد که این واحدها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با افزایش ۱۰۷ درصدی درآمد مواجه بوده‌اند. لیکن به طور همزمان هزینه‌ها طی این مدت ۱۴۵ درصد رشد داشته است. از آنجایی که درصد افزایش هزینه‌ها بیشتر از درصد افزایش درآمد بوده، نهایتاً سود واحد تولیدی کاهش یافته است.

جدول ۵: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای آبی پروری نمونه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

تغییر (درصد)	مقدار متوسط متغیر		واحد	متغیرها
	پس از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۹۲)	قبل از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۸۸)		
۸۰۹	۵۶۵۵۱۲۵۰	۶۲۱۹۵۷۵	ریال	هزینه حامل‌های انرژی
۸۴۷	۴۹۶۳۲۵۶۴	۵۲۴۱۷۹۵	ریال	هزینه حامل‌های انرژی مایع
-۱	۲۲۴۲۹	۲۲۶۰۰	لیتر	مقدار گازوئیل مصرفی
۶۳۶	۸۱۵۹۵۰۰	۱۱۰۸۸۲۵	ریال	هزینه کل روغن
۲۳۶	۴۴۰۹۱۴۲۹	۱۳۱۱۶۲۸۶	ریال	هزینه برق مصرفی
-۲	۲/۹۴	۳	نفر	تعداد نیروی کار
۱۱۶	۱۱۴۰۰۰۰۰	۵۲۷۴۱۶۶۷	ریال	هزینه نیروی کار
۳۴۸	۲۱۴۰۰۰۰	۴۷۷۵۰۰	ریال	هزینه بیمه نیروی کار
۷۱۹	۴۹۹۰۰۰۰۰	۶۰۹۴۵۰۳۵	ریال	هزینه بچه ماهی
۱۸۵	۹۷۹۰۰۰۰۰	۳۴۴۰۰۰۰۰	ریال	هزینه غذای ماهی
۲۹۹	۱۴۹۵۲۰۳۱	۳۷۴۶۰۰۰	ریال	هزینه حمل و نقل
۳۵۹	۱۶۵۱۳۱۲۵	۳۵۹۴۶۲۵	ریال	هزینه مواد دارویی و ضد عفونی کننده
۲	۱۹۷۳۳	۱۹۳۳۷	کیلوگرم	میزان تولید
۱۴۵	۱۲۸۱۷۱	۵۲۳۷۱	ریال بر کیلوگرم	قیمت فروش
۲۴۹	۱۸۲۰۰۰۰۰۰	۵۲۱۰۰۰۰۰۰	ریال	هزینه کل واحد تولیدی
۱۰۷	۲۱۷۰۰۰۰۰۰	۱۰۵۰۰۰۰۰۰	ریال	درآمد کل واحد تولیدی



نمودار ۵: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای آبی‌پروری بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

۲-۶- آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر واحدهای گلخانه

در جدول شماره ۶، میانگین شاخص‌های عمده تولید واحدهای گلخانه قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها و درصد افزایش هزینه‌ها بعد از اجرای قانون ملاحظه می‌شود. برای مقایسه بهتر، درصد افزایش برخی از شاخص‌های عمده تولید و هزینه واحدهای گلخانه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها در نمودار ۶ مشاهده می‌شود. نتایج اطلاعات را می‌توان به صورت زیر خلاصه کرد:

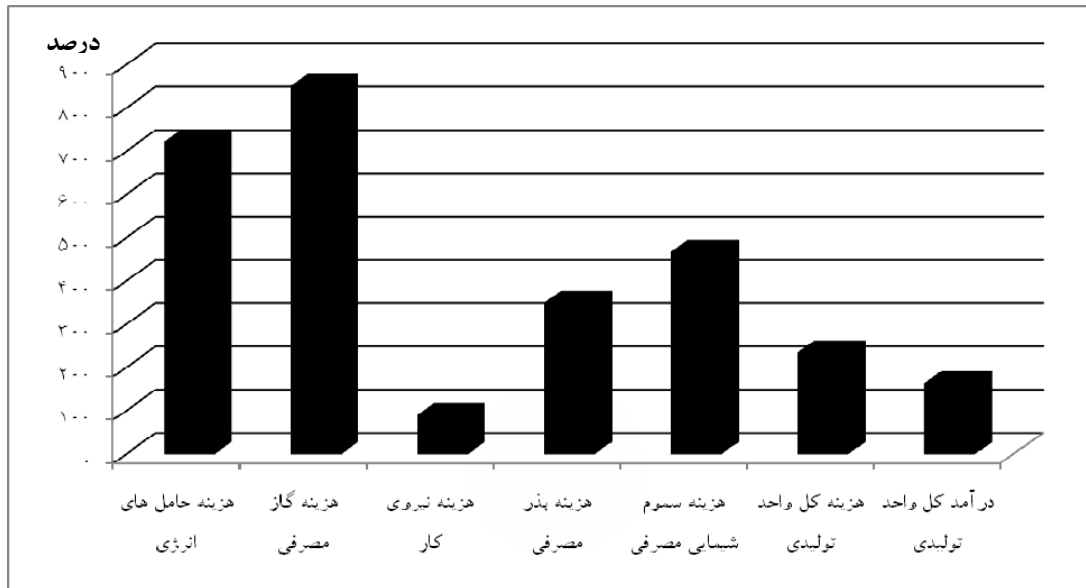
- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحد تولیدی گلخانه قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها بیش از ۷ برابر شده است. بعلاوه، هزینه گاز مصرفی در واحد گلخانه بیش از ده برابر و هزینه گازوییل بیش از ۸ برابر شده است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی منجر به کاهش بسیار اندکی در مصرف حامل‌های اصلی انرژی شده است. این کاهش برای گازوئیل حدود ۹ درصد برآورد شده است. نتایج مطالعه نشان داد که تولیدکنندگان گلخانه تاحدوی گاز را جایگزین سایر حامل‌های انرژی کرده‌اند.
- بررسی نیروی کار نشان داد که هزینه نیروی کار نیز طی این مدت ۹۱ درصد افزایش داشته است که منجر به کاهش تعداد نیروی کار استفاده شده در واحد گلخانه (اشتغال) به میزان ۵ درصد شده

است.

- از نظر تولیدکنندگان واحدهای گلخانه حدود ۶۰ درصد از تغییرات هزینه‌های تولید ناشی از سایر عوامل تاثیرگذار بر هزینه‌ها (از جمله تحریم‌ها، تغییرات نرخ ارز و شرایط اقتصادی) بوده است. بر اساس نتایج بدست آمده، هزینه عوامل و نهاده‌ها (از جمله بذر، کود و سموم شیمیایی و نیروی کار) افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که پس از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها هزینه مصرف بذر، سموم شیمیایی، کودشیمیایی و کود حیوانی به ترتیب ۳۵۰، ۴۶۸ و ۳۹۱ و ۳۷۲ درصد اضافه شده است.
- یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، میزان و طول دوره تولید بعد از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها به ترتیب ۶ و ۵ درصد افزایش یافته است.
- نتایج به‌دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحد مرغداری تخم‌گذار نشان می‌دهد که این واحدها پس از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها با افزایش ۱۶۴ درصدی درآمد مواجه بوده‌اند. لیکن به طور همزمان هزینه‌ها طی این مدت ۲۳۵ درصد رشد داشته است. در مجموع، محاسبات بدست آمده نشان می‌دهد که سود واحد تولیدی گلخانه افزایش یافته است.

جدول ۶: تغییر متغیرهای عمده تولید واحدهای گلخانه‌ای نمونه بعد از هدفمندکردن یارانه‌ها

تغییر (درصد)	مقدار متوسط متغیر		واحد	متغیرها
	پس از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۹۲)	قبل از هدفمندی یارانه‌ها (سال ۱۳۸۸)		
۷۲۲	۲۸۶۵۱۰۲۵۹	۳۴۸۴۶۱۴۰	ریال	هزینه حامل‌های انرژی
۶۶۰	۱۵۱۸۲۱۰۰۰	۱۹۹۸۳۵۴۰	ریال	هزینه حامل‌های انرژی مایع
-۸	۹۷۱۸۸	۱۰۶۰۸۶	لیتر	مقدار حامل‌های انرژی مایع
۱۲۸۳	۱۰۶۰۰۰۰۰	۴۹۵۶۰۰۰	ریال	هزینه گاز مصرفی
-۹	۹۲۰۷۴	۱۰۰۹۹۴	لیتر	مقدار گازوئیل مصرفی
۱۴	۷۷۲۵	۶۷۹۴	مترمربع	سطح زیرکشت گلخانه
۹۱	۸۳۲۸۰۰۰۰	۴۳۶۶۰۰۰۰	ریال	هزینه نیروی کار
-۵	۱۱	۱۲	نفر	مقدار نیروی کار
۳۵۰	۷۲۰۲۵۰۱۲	۱۶۰۱۱۲۵۱	ریال	هزینه بذر مصرفی
۲۶	۳۳۳۸۶	۲۶۵۱۹	کیلوگرم	مقدار بذر مصرفی
۴۶۸	۳۳۹۸۱۷	۵۹۸۵۳	ریال	هزینه سموم شیمیایی مصرفی
۳۹۱	۲۹۵۶۶	۶۰۱۶	ریال	هزینه کود شیمیایی مصرفی
۱۳۹	۲۱۸۶۶۶۶۷	۹۱۳۳۳۳۳	ریال	هزینه ماشین آلات
۱۴۵	۳۰۵۲۱	۱۲۴۴۰	ریال بر واحد تولید	قیمت محصول
۲۳۵	۸۹۷۰۰۹۳۵۵	۲۶۳۷۲۰۴۰۳	ریال	هزینه کل تولید
۱۶۴	۴۶۲۸۵۳۰۰۰۰	۱۷۵۵۳۹۰۰۰۰	ریال	درآمد کل واحد تولیدی



نمودار ۶: درصد افزایش درآمد و اجزای هزینه واحدهای گلخانه بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها

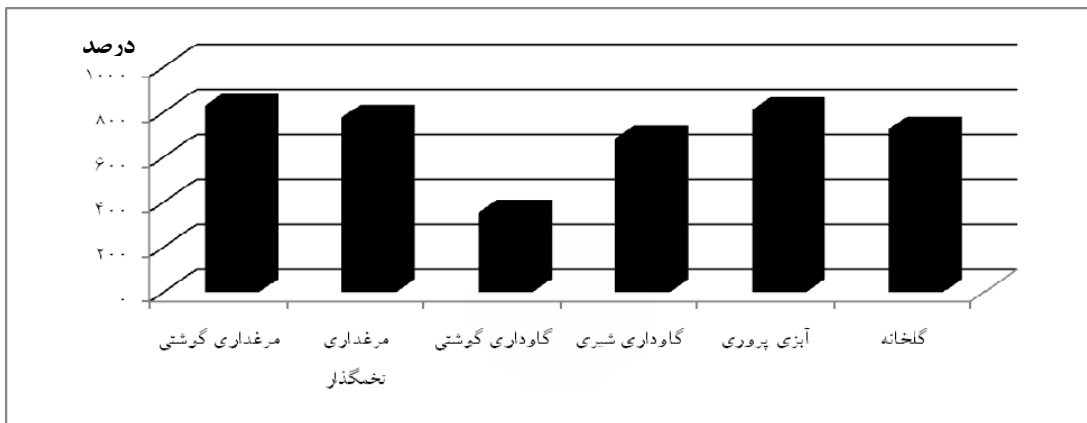
۳) جمع‌بندی نتایج

در جدول شماره ۷، تاثیر اجرای مرحله اول قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر هزینه حامل‌های انرژی و هزینه و درآمد کل تولیدکنندگان بین واحدهای تولیدی مورد مطالعه مقایسه شده است. برای مقایسه بهتر، درصد افزایش هزینه حامل‌های انرژی، درصد افزایش هزینه گاز، درصد افزایش هزینه نیروی کار، درصد افزایش هزینه مواد غذایی، درصد افزایش قیمت محصول، درصد افزایش هزینه کل تولید و درصد افزایش درآمد کل در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن بین واحدهای تولیدی مقایسه و به ترتیب در نمودارهای شماره ۷ تا ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۷: مقایسه افزایش در متغیرها بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها

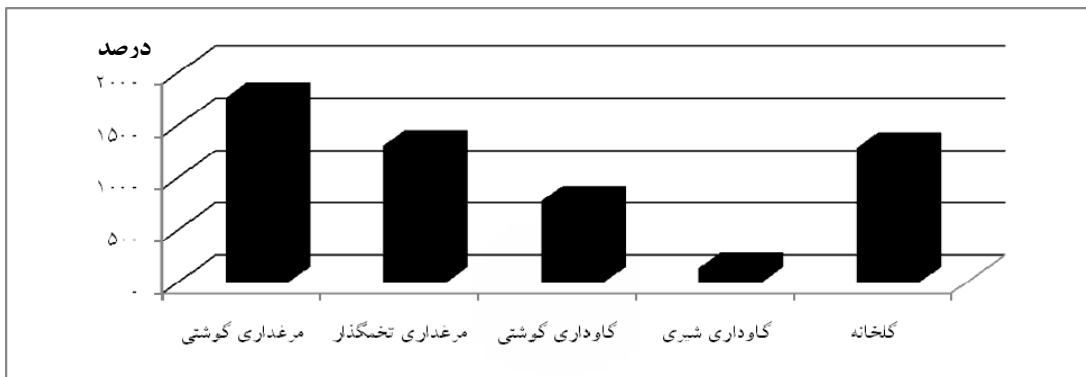
(درصد)

واحدهای تولیدی						متغیرهای مورد بررسی
گلخانه	آبی- پروری	گاوداری شیری	گاوداری گوشتی	مرغداری تخمگذار	مرغداری گوشتی	
۷۲۲	۸۰۹	۶۸۱	۳۵۳	۷۷۵	۸۲۸	هزینه حامل‌های انرژی
۱۲۸۳	-	۱۳۵	۷۷۳	۱۳۰۵	۱۷۵۹	هزینه گاز مصرفی
۶۶۰	۶۳۶	۸۹۸	۴۷۲	۷۷۶	۵۵۵	هزینه حامل‌های انرژی مایع
-۸	-	-۱۳	-۱۱	-۵	-۶	مقدار مصرف حامل‌های انرژی مایع
-۹	-۱	-۸	-۱۱	-۵	-۷	مقدار مصرف گازوئیل مصرفی
۹۱	۱۱۶	۱۲۴	۹۵	۲۱۴	۸۴	هزینه نیروی کار
-۵	-۲	۱۴	-۵	-۱۱	-۷	تعداد نیروی کار
-	-	۲۶۲	۹۵	۱۸۹	۲۶۱	هزینه مصرف دان
۱۴۵	۱۴۵	۱۱۴	۴۲	۱۷۶	۵۶	قیمت محصول اصلی
۲۳۵	۲۴۹	۳۰۴	۹۴	۱۱۳	۲۱۰	هزینه کل واحد تولیدی
۱۶۴	۱۰۷	۱۳۲	۱۸	۱۹۷	۵۳	درآمد کل واحد تولیدی

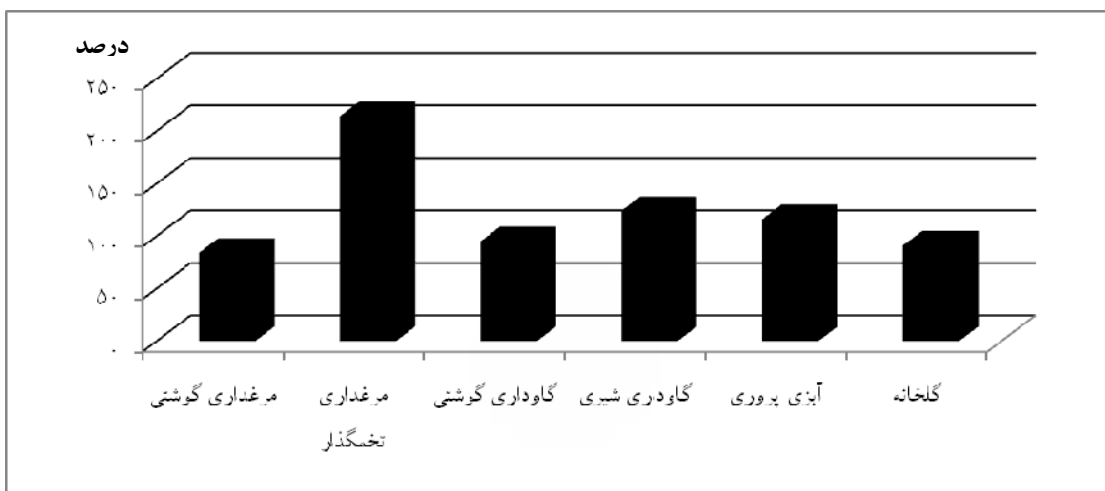


نمودار ۷: مقایسه درصد افزایش هزینه حامل‌های انرژی بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای

قانون هدفمند کردن



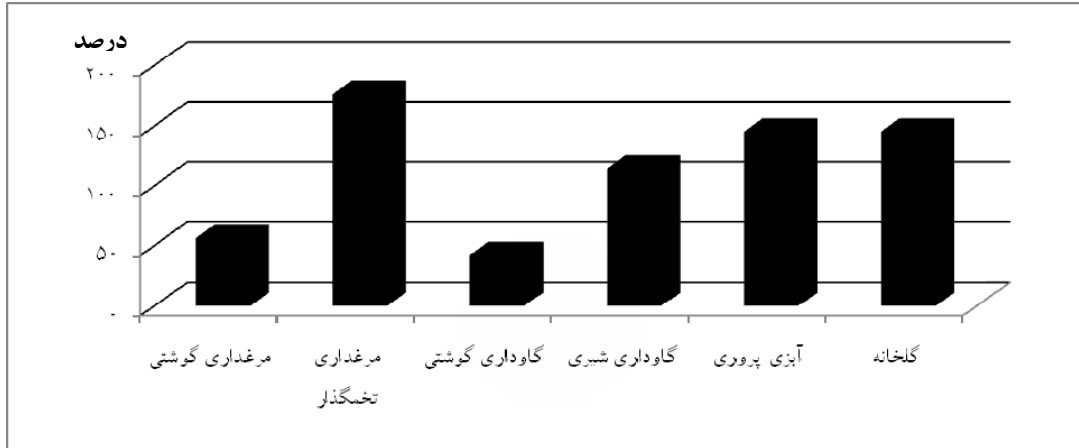
نمودار ۸: مقایسه درصد افزایش هزینه گاز مصرفی بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن



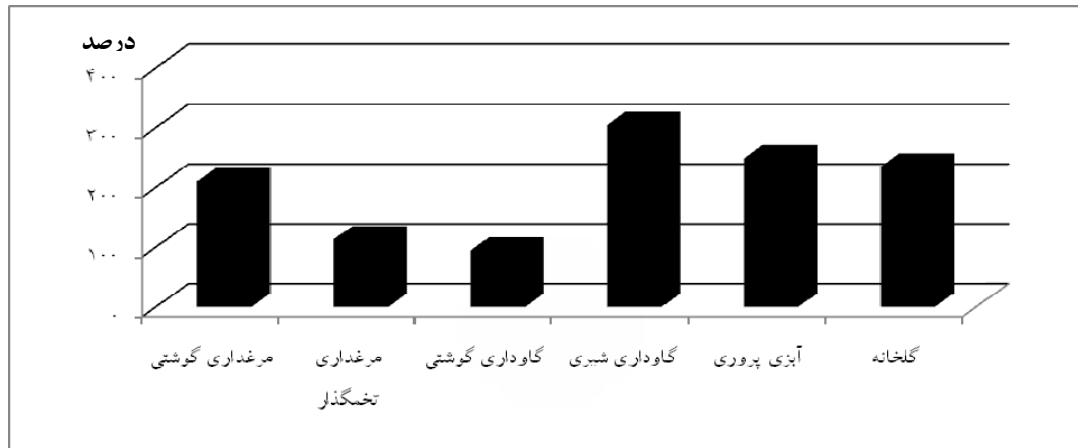
نمودار ۹: مقایسه درصد افزایش هزینه نیروی کار بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن



نمودار ۱۰: مقایسه درصد افزایش هزینه جیره غذایی بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن



نمودار ۱۱: مقایسه درصد افزایش قیمت محصول بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن



نمودار ۱۲: مقایسه درصد افزایش هزینه کل بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن



نمودار ۱۳: مقایسه درصد افزایش درآمد کل بین واحدهای تولیدی در نتیجه اجرای قانون هدفمند کردن

هرچند اثر هدفمند کردن یارانه‌ها بر زیربخش‌های تولیدی و حتی محصولات مختلف تفاوت دارد لیکن در حالت کلی بر اساس نتایج این تحقیق مهمترین آثار اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- بررسی و مقایسه هزینه حامل‌های انرژی برای واحدهای تولیدی قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان‌دهنده افزایش معنی‌دار این هزینه‌ها است. در مجموع هزینه حامل‌های انرژی بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها حدود ۸ برابر شده است. افزایش هزینه حامل‌های انرژی برای واحدهای مرغداری تخمگذار بالاترین مقدار (۸۲۸ درصد) و افزایش هزینه حامل‌های انرژی برای واحدهای گاوداری گوشتی کمترین مقدار (۳۵۳ درصد) محاسبه شده است. به طور مشابه، اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هزینه حامل‌های انرژی مایع، به طور خاص گازوییل، را افزایش داده است. این افزایش منجر به کاهش اندکی در مصرف حامل‌های اصلی انرژی شده است. به گونه‌ای که واحدهای تولیدی مورد مطالعه کاهش ۵ (برای واحدهای مرغداری تخمگذار) تا ۱۳ درصد (برای واحدهای گاوداری شیری) در حامل‌های انرژی مایع را تجربه کرده‌اند. بعلاوه، هزینه برق مصرفی در واحدهای تولیدی افزایش چشمگیری داشته است. نتایج مطالعه نشان داد که تولیدکنندگان تاحدودی گاز را جایگزین سایر حامل‌های انرژی کرده‌اند.
- با توجه به همزمان شدن مسئله تحریم‌ها، افزایش نرخ ارز و تغییر سیاست‌های دولتی با اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، سایر نهادهای تولیدی با افزایش قیمت مواجه شده است. از نظر تولیدکنندگان واحدهای تولیدی بیش از ۵۰ درصد از تغییرات هزینه‌های تولید ناشی از سایر عوامل تاثیرگذار بر هزینه‌ها بوده است. بر اساس نتایج بدست آمده، هزینه سایر عوامل و نهاده‌ها (از جمله نیروی کار، هزینه دارو، هزینه دان) افزایش چشمگیری داشته است. برای مثال، آثار غیرمستقیم هدفمند کردن یارانه‌ها باعث حدود دوبرابر شدن هزینه نیروی کار شده است، که عمدتاً منجر به کاهش تعداد نیروی کار در واحدهای تولیدی شده است. بنابراین، از جنبه اشتغال، اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها منجر به کاهش اشتغال در بخش کشاورزی شده است. به بیان دیگر، مدیران واحدهای تولیدی برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها تعداد نیروی کار را کاهش داده‌اند. علاوه بر موارد فوق، هزینه غذا برای واحدهای تولیدی بیش از دو برابر (۹۵ درصد برای گاوداری گوشتی و ۲۶۲ درصد برای گاوداری شیری) شده است. به طور مشابه، هزینه دارو و مواد ضدعفونی‌کننده نیز افزایش بیش از ۱۰۰ درصدی داشته است. بنابراین لازم است سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان بخش کشاورزی در تداوم اجرای قانون در مراحل بعدی، آثار غیرمستقیم این قانون بر بخش کشاورزی را همواره مدنظر قرار داده و در سطح ملی و کلان برجسته نمایند.
- نتایج به دست آمده در خصوص درآمد، هزینه و سود واحدهای تولیدی نشان می‌دهد که با وجود افزایش قیمت محصول و درآمد واحد تولیدی، به دلیل افزایش بیشتر هزینه‌ها طی این مدت، پس از اجرای قانون، سود واحد تولیدی کاهش داشته است (البته سود واحد تولیدی برای واحدهای تولیدی

گلخانه و مرغداری تخمگذار افزایش یافته است). افزایش درآمد برای واحدهای تولیدی گلخانه ۱۶۴ درصد (بالاترین میزان) و برای واحدهای گاوداری گوشتی ۱۸ درصد (کمترین میزان) برآورد شده است. از طرف دیگر، افزایش هزینه برای واحدهای تولیدی گاوداری شیری ۳۰۴ درصد (بالاترین میزان) و برای گاوداری گوشتی ۹۴ درصد (کمترین میزان) برآورد شده است. با این حال، به نظر می‌رسد پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها واحدهای تولیدی همچنان دارای سود اقتصادی ناچیزی می‌باشند. لذا برای جلوگیری از پایین‌تر شدن سود واحدهای تولیدی، لازم است دولت سیاست‌های حمایتی و اقدامات مناسب را در دستور کار خود قرار دهد.

- بر اساس تجربه چند سال گذشته، دولت با توجه به حساسیت موضوع امنیت غذایی، مانع افزایش متناسب در قیمت محصولات کشاورزی و مواد غذایی شده است. به بیان دیگر، دولت با سرکوب قیمت محصولات کشاورزی از افزایش متناسب قیمت محصولات نسبت به نهاده‌ها و هزینه تولید جلوگیری نموده است. لذا، دولت در صورت عدم حمایت از بخش کشاورزی، برای جبران تفاوت هزینه و درآمد، باید از مداخلات زیادی پرهیز نموده و از سرکوب قیمت‌ها خوداری نماید.
- پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (به استثنای موارد جزئی) تغییر محسوسی در تغییر فناوری مشاهده نشده است. از طرف دیگر، تغییرات درصد استفاده کنندگان از رویکردهای علمی در مدیریت واحدهای تولیدی قبل و بعد از هدفمند کردن یارانه‌ها، نشان داد هدفمند کردن یارانه‌ها، هرچند با تغییرات کم، درصد استفاده کنندگان از رویکردهای علمی در مدیریت واحدهای تولیدی را بهبود بخشیده است.
- اکثر پاسخ دهندگان اعتقاد داشتند که اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در واحدهای تولیدی مورد مطالعه نقطه قوتی نداشته است. برخی از تولیدکنندگان معتقدند که هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش مرغداری گوشتی منجر به صرفه‌جویی در مصرف سوخت، ارائه تسهیلات جهت تجهیز و نوسازی تجهیزات و واقعی شدن قیمت محصولات شده است. مهمترین نقاط ضعف اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها افزایش نامتناسب هزینه و درآمد، بی‌ثباتی در قیمت نهاده‌ها و محصول، ضعف در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، دخالت نامناسب دولت و بالا بودن هزینه‌های حمل و نقل است.
- مهمترین نظرات و پیشنهادات در خصوص اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها در واحدهای تولیدی حمایت درست از بخش کشاورزی، ارائه تسهیلات بانکی بیشتر و آسان جهت گسترش فعالیت و خرید تجهیزات مدرن، افزایش متناسب قیمت نهاده‌ها و محصول، توسعه آموزش و مشاوره به تولیدکنندگان، پرداخت سهم بخش کشاورزی از درآمدهای اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها، ثبات در قیمت‌های نهاده‌ها و محصول و اجرای درست قانون هدفمند کردن یارانه‌ها توسط دولت و شفاف سازی قیمت‌ها ذکر شده است.